

Міністерство внутрішніх справ України
Харківський національний університет внутрішніх справ

**ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ
262 «ПРАВООХОРОННА
ДІЯЛЬНІСТЬ»**

Навчальний посібник

Тернопіль
2022

Рецензенти:

Калюжний Р.А. – заступник декана з наукової роботи Юридичного факультету Національного авіаційного університету, д.ю.н., професор;

Дрозд О.Ю. – начальник відділу докторантури та ад'юнктури Національної академії внутрішніх справ, д.ю.н., професор.

Колектив авторів:

Безпалова О.І. (д-р юрид. наук, проф.) – глава 8;

Джафарова О.В. (д-р юрид. наук, проф.) – глава 9;

Лихова С.Я. (д-р юрид. наук, проф.) – глава 2; глава 4 (підрозділи 4.2)

Панова О.О. (д-р. юрид. наук, проф.) – передмова, глава 10; глава 11;

Макеєва О.М. (канд. юрид. наук, доц) – глава 1;

Ланцедова Ю. О. (канд. юрид. наук, доц) - глава 5;

Сисоєва В. П. (канд. юрид. наук, доц) - глава 3;

Літвінова І. Ф. (канд. юрид. наук, доц) – глава 7; глава 12;

Лисько Т.Д. (канд. юрид. наук, доц) - глава 4 (підрозділи 4.3); глава 6;

Майстро Д.М. - глава 4 (підрозділи 4.1)

Рекомендовано до друку

Вченою радою Харківського національного університету внутрішніх справ (протокол №11 від 25 жовтня 2022 р.)

Вступ до спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність»: навчальний посібник / [О. І. Безпалова, О.В. Джафарова, С.Я. Лихова та ін. ; передм. О. О. Панова]. Тернопіль: Осадца Ю.В., 2022. 460 с.

ISBN 978-617-8060-16-9

У навчальному посібнику висвітлено основні положення висвітлено базові теми, що забезпечують інтегральну, загальну та фахові компетентності зі спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність»; розкрито поняття, види та загальні засади кваліфікації кримінальних правопорушень; висвітлено деонтологічні основи правоохоронної діяльності. Охарактеризовано основи кримінології, кримінального та кримінального процесуального права, кримінально-виконавчого права та профілактики злочинності. Викладено особливості адміністративно-юрисдикційної та превентивної діяльності правоохоронних органів, особливості застосування спеціальної техніки та тактико-спеціальної підготовки. Визначено засади оперативно-розшукової діяльності та базових навичок з запобігання та протидії домашньому насильству.

Навчальний посібник буде корисним курсантам, слухачам магістратури, ад'юнктам, аспірантам, докторантам, викладачам закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, в яких здійснюється підготовка кадрів за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність», працівникам органів та підрозділів Національної поліції, а також всім, хто цікавиться проблемами правоохоронної та правозахисної діяльності.

УДК 351.74(477)

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	7
ПЕРЕДМОВА	8
ГЛАВА 1. ДЕОНТОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	10
1.1. Теоретичні та методологічні засади правової деонтології	10
1.2. Деонтологічні стандарти у сфері правоохоронної діяльності....	20
1.3. Професійна та правова культура працівників правоохоронних органів	28
<i>Питання для самоперевірки</i>	<i>39</i>
<i>Тестові завдання</i>	<i>39</i>
<i>Рекомендована література.....</i>	<i>42</i>
ГЛАВА 2. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КВАЛІФІКАЦІЇ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ	46
2.1. Поняття, види та загальні засади кваліфікації кримінальних правопорушень.....	46
2.2. Юридичний склад кримінального правопорушення як правова підстава кваліфікації кримінальних правопорушень	55
2.3. Особливості конкретизації змісту окремих елементів юридичного складу кримінального правопорушення	68
<i>Питання для самоконтролю</i>	<i>79</i>
<i>Тестові завдання</i>	<i>80</i>
<i>Рекомендована література.....</i>	<i>82</i>
ГЛАВА 3. КРИМІНОЛОГІЯ ТА ПРОФІЛАКТИКА ЗЛОЧИННОСТІ.....	84
3.1. Основи кримінології	84
3.2. Кримінологічна характеристика злочинності	93
3.3. Поняття профілактики злочинності	101
<i>Питання для самоконтролю</i>	<i>109</i>
<i>Тестові завдання</i>	<i>110</i>
<i>Рекомендована література.....</i>	<i>112</i>

ГЛАВА 4. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ	114
4.1. Склад кримінального правопорушення.....	114
4.2. Засоби кримінально-правового реагування.....	123
4.3. Системно-структурний аналіз Особливої частини кримінального права України	135
<i>Питання для самоконтролю</i>	<i>144</i>
<i>Тестові завдання.....</i>	<i>145</i>
<i>Рекомендована література:.....</i>	<i>147</i>
ГЛАВА 5. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ.....	148
5.1. Загальні положення кримінального процесу.....	148
5.2. Доказування у кримінальному провадженні	163
5.3. Провадження у суді першої інстанції	177
<i>Питання для самоконтролю:</i>	<i>187</i>
<i>Тестові завдання.....</i>	<i>187</i>
<i>Рекомендована література.....</i>	<i>189</i>
ГЛАВА 6. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ПРАВА УКРАЇНИ.....	Error!
Bookmark not defined.	
6.1. Кримінально-виконавча політика держави	191
6.2. Кримінально – виконавче право України, його предмет, система і методи. Основні принципи кримінально-виконавчого права України.....	194
6.3. Правовий статус осіб, які засуджені до кримінальних покарань	200
6.4. Система органів і установ виконання покарань України	206
<i>Питання для самоконтролю</i>	<i>217</i>
<i>Тестові завдання.....</i>	<i>217</i>
<i>Рекомендована література.....</i>	<i>220</i>
ГЛАВА 7. ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ.....	222
7.1. Поняття, завдання та принципи оперативно-розшукової діяльності в Україні	222

7.2. Правова основа оперативно-розшукової діяльності. гарантії законності під час здійснення оперативно-розшукової діяльності	237
7.3. Суб'єкти оперативно-розшукової діяльності та їхній правовий статус.....	249
<i>Питання для самоконтролю</i>	263
<i>Тестові завдання</i>	263
<i>Рекомендована література</i>	266
ГЛАВА 8. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ АДМІНІСТРАТИВНО-ЮРИСДИКЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	268
8.1. Місце органів Національної поліції в системі суб'єктів адміністративно-юрисдикційної діяльності	268
8.2. Поняття та ознаки адміністративно-юрисдикційної діяльності поліції	274
8.3. Форми адміністративно-юрисдикційної діяльності поліції	281
<i>Питання для самоконтролю</i>	310
<i>Тестові завдання</i>	311
<i>Література</i>	313
ГЛАВА 9. ПРЕВЕНТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ (ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ) УКРАЇНИ.....	316
9.1. Поняття та види превентивної поліцейської діяльності. Характеристика та особливості застосування превентивних поліцейських заходів	316
9.2. Превентивна робота поліції у сфері дозвільної системи	322
<i>Питання для самоконтролю</i>	334
<i>Тестові завдання</i>	334
<i>Рекомендована література</i>	338
ГЛАВА 10. СПЕЦІАЛЬНА ТЕХНІКА.....	339
10.1. Правові підстави застосування спеціальних засобів	339
10.2. Засоби індивідуального захисту.....	347
10.3. Засоби активної оборони	352
<i>Питання для самоконтролю</i>	358
<i>Тестові завдання</i>	358
<i>Рекомендована література</i>	361

ГЛАВА 11. ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНА ПІДГОТОВКА	362
11.1. Функціональні обов'язки працівників Національної поліції України.	362
11.2. Тактика дій працівників Національної поліції України під час доставлення та адміністративне затримання правопорушника	373
11.3. Тактика дій працівників Національної поліції України в умовах ускладненої обстановки.....	380
11.3.1. Порядок дій працівників Національної поліції України у випадках виявлення вибухових пристроїв на території проведення масових заходів.....	380
11.3.2. Порядок дій працівників Національної поліції України при перевірці анонімних та неправдивих повідомлень про замінування	387
11.3.3. Особливості тактики огляду території при виявленні вибухового пристрою, вибухівки чи інших засобів масового ураження.....	393
<i>Питання для самоконтролю</i>	<i>405</i>
<i>Тестові завдання.....</i>	<i>405</i>
<i>Рекомендована література.....</i>	<i>407</i>
ГЛАВА 12. ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ	408
12.1. Нормативно-правові засади запобігання та протидії домашньому насильству.....	408
12.2. Суб'єкти, форми домашнього насильства.	416
12.3. Суб'єкти, на яких покладаються функції із здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та їх взаємодія.	427
<i>Питання для самоконтроля</i>	<i>448</i>
<i>Тестові завдання.....</i>	<i>449</i>
<i>Рекомендована література.....</i>	<i>453</i>
ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК.....	455

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

- АРМ «диспетчер» – автоматизоване робоче місце
- АРМ «оператор «102» – автоматизоване робоче місце працівника підрозділу «102»
- ГРПП – група реагування патрульної поліції
- ГУНП – Головне управління Національної поліції
- ДМС – Державні міграційна служба України
- ДОАЗОР – Департамент організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування Національної поліції
- ЄО – журнал єдиного обліку
- ЄРДР – Єдиний реєстр досудових розслідувань
- ІНП – Інформаційний портал Національної поліції України
- ІТТ – ізолятор тимчасового тримання
- КЗ – кімната для затриманих
- КЗЗ – кімната зберігання зброї та спеціальних засобів
- ККУ – Кримінальний кодекс України
- КПК України – Кримінальний процесуальний кодекс України
- КУпАП – Кодекс України про адміністративні правопорушення
- МВС України – Міністерство внутрішніх справ України
- НПУ – Національна поліція України
- СБУ – Служба безпеки України
- СОГ – слідчо-оперативна група
- СРПП – сектор реагування патрульної поліції
- ТВП – територіальний відділ поліції
- УОАЗОР – управління організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування ГУНП

ПЕРЕДМОВА

Україна на шляху протистояння зовнішній агресії з боку країн сусідів ставить перед собою новий виклик, а саме необхідність створення умов для забезпечення гарантій безпеки держави, бізнесу та громадян. Досягти цього можливо шляхом створення безпечного середовища (як на загальнодержавному рівні, так і у результаті оновлення підходів до підготовки висококваліфікованих спеціалістів у сфері правоохоронної діяльності), вироблення дієвих механізмів протидії злочинності, дотримання та забезпечення прав і свобод людини.

Підготовка висококваліфікованих фахівців з правоохоронної діяльності для органів державної влади та управління, зокрема у галузі охорони та підтримки правопорядку у правоохоронних органах, конкурентоспроможних на ринку праці, здатних розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми правоохоронної діяльності, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, а також реалізовувати себе та удосконалюватися в професійній та особистісній сферах задля розбудови сучасної правової демократичної держави, неухильного дотримання верховенства права, а також розвитку суспільства на національному рівні – все це дозволить сформувати дієвий механізм протистояння проявам антигромадської поведінки.

Навчальний посібник охопив такі базові компетентності як: дотримання основних принципів реалізації правоохоронної функції держави; здатність організувати нагляд (контроль) за додержанням вимог законодавства у сфері правоохоронної діяльності; здатність професійно оперувати категоріально понятійним апаратом права і правоохоронної діяльності; здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань та навичок у професійній діяльності; здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати правову інформацію з різних джерел; здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації; здатність забезпечувати законність та правопорядок, безпеку особистості та суспільства, протидіяти нелегальній (незаконній) міграції, тероризму та торгівлі людьми; здатність ефективно забезпечувати публічну безпеку та порядку.; здатність ефективно застосовувати сучасні техніку і технології захисту людини,

матеріальних цінностей і суспільних відносин від проявів криміногенної обстановки та обґрунтовувати вибір засобів та систем захисту людини і суспільних відносин; здатність до аналізу та оцінки ризиків що впливають на вчинення адміністративних правопорушень та кримінальних злочинів (проступків); здатність систематизувати закономірності злочинності, визначати особу злочинця, причини і умови злочинності та її окремих видів, реалізовувати напрями і заходи її запобігання; здатність до застосування спеціальної техніки, спеціальних, оперативних та оперативно-технічних засобів, здійснення оперативно-розшукової діяльності; здатність здійснювати контроль за дотриманням фізичними та юридичними особами спеціальних правил та порядку зберігання і використання зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту та активної оборони, боєприпасів, вибухових речовин і матеріалів, інших предметів, матеріалів і речовин, на які поширюється дозвільна система; здатність вживати заходів з метою запобігання, виявлення та припинення адміністративних і кримінальних правопорушень, заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб та публічній безпеці.

Таким чином, основною метою даного видання є створення такого навчального посібника, який би одночасно передбачав поглиблене теоретико-методологічне та прикладне осмислення загальних компетентностей, що отримують здобувачі вищої освіти на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти зі спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність».

Ознайомлення із матеріалом, викладеним у навчальному посібнику, дозволить здобувачам вищої освіти використовувати засвоєні знання для розв'язання типових ситуацій, що виникають під час правоохоронної діяльності, організувати свою діяльність на основі певного алгоритму; орієнтуватися у процесі зміни професійних завдань та ускладнення оперативної обстановки, знаходити шляхи розв'язку нетипових задач, що виникають під час забезпечення публічної безпеки і порядку, кваліфікації прапорухнення.

Навчальний посібник буде корисним курсантам, слухачам магістратури, ад'юнктам, аспірантам, докторантам, викладачам закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, в яких здійснюється підготовка кадрів за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність», працівникам органів та підрозділів Національної поліції, а також всім, хто цікавиться проблемами правоохоронної та правозахисної діяльності.

ГЛАВА 1.

ДЕОНТОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1. Теоретичні та методологічні засади правової деонтології

З метою вивчення деонтологічних основ правоохоронної діяльності варто з'ясувати етимологію (значення) терміну «деонтологія». Так «онтологія» (від грец. *ontos* – суще, а *deon* (*deontos*) – потрібне, необхідне і логія – слово, поняття, вчення) – це розділ філософії, вчення про буття, належне буття. Деонтологія походить від грецьких слів: *деон-* дентос потрібне, належне, *логос* – наука. Отже наука про належне, яким чином має поводитись особа. Цим терміном користуються, коли вивчають проблеми обов'язку людини, сферу належного, того, як повинно бути з точки зору моральних вимог до діяльності людини та відношення між людьми.

Термін «деонтологія» було введено у науковий обіг у 1834 році англійським філософом і юристом Ієремія Бентамом (1748-1832). Свої вимоги до особи, що має владу, й хоче досягнути вершин своєї кар'єри, він виклав у роботі «Деонтологія або наука про мораль», у якій він визначив новий розділ етики, що досліджував проблеми співвідношення моралі та права, проблеми обов'язку, моральних вимог та нормативів діяльності фахівця, визначених соціальною необхідністю.

Якщо І. Бентам застосував термін «деонтологія» для позначення вчення про мораль у цілому, то надалі деонтологію почали відрізняти від моральних цінностей взагалі. Деонтологія формувалась як специфічна система знань про належне, виходячи з вимог суспільної моралі. Проблематика належного, повинного (того, що має бути здійснено або зроблено) набуває різних форм прояву, формує основу предмета цієї науки та вивчається відповідно до окремої особи, групи осіб, суспільства в цілому на рівні конкретних норм, принципів поведінки, моральних або суспільних ідеалів. Залежно від виду професії та сфери діяльності людини існують різні види деонтології: медична, правова, педагогічна. Проводячи паралель між медичною

сферою та правовою, зокрема із сферою правоохоронної діяльності, можна стверджувати, що правники, а зокрема правоохоронці, мають справу з однаково важливими цінностями (життя людини її права і свободи, її доля, психічне здоров'я). Деонтологія в праві (правоохоронній діяльності) також відповідає за життя та здоров'я, як і медична. Людству завжди було властиве тяжіння до стабільних принципів, норм, стандартів, до конкретизації етичних, загальносоціальних ідеалів, стандартів, орієнтирів поведінки. Йдеться про такі культурні явища як мораль, релігія і право, як основні механізми регулювання суспільних відносин.

Власне в межах права і знаходиться наша дисципліна, що вивчає вимоги до професійної поведінки та етичні стандарти у сфері правоохоронної діяльності. Отже, деонтологія є системою наукових знань про обов'язок і норми належної професійної поведінки фахівців у сфері правоохоронної діяльності.

Саме правоохоронці мають обов'язок захищати права і свободи людини від протиправних посягань, і у мирний час, і у період військових конфліктів. Війна з Росією, яка триває з 2014 року, чітко показала, що агресія може здійснюватися не лише як повномасштабна війна, але як агресивні дії спрямовані на руйнування правового порядку в державі. Російські військові та їхня агентура вчиняли теракти, провокації масових безпорядків, військові злочини, спрямовані на порушення публічної безпеки і правопорядку з метою дестабілізації держави. Йдеться про саме ці сфери суспільних відносин, що захищають правоохоронні органи держави. Обов'язком правоохоронців є також дотримання правопорядку, який фактично є результатом реалізації норм права, точного і неухильного виконання законодавства, тобто законності.

Основні етапи становлення та розвитку правової деонтології тісно пов'язані з передумовами її появи. Виділення етапів є умовним, їх кількість може бути різною, все залежить від критерію, покладеного у підставу розрізнення таких етапів. Відомо, що кожна професія створювала і створює свою деонтологію. На розвиток юридичної деонтології істотний вплив зробила медична деонтологія, яка зародилася в античні часи. Початок їй покладено «клятвою» Гіппократа, що містить принципи і правила, котрі регламентують

діяльність лікаря. Великий внесок у розвиток та становлення правової деонтології зробили вітчизняні юристи, як В. М. Горшенєв, С. С. Сливка, О. Ф. Скакун, О. В. Шмоткін, С. Д. Гусарєв і О. Д. Тихомиров.

Слід згадати також ім'я професора В.М. Горшенєва, якого справедливо вважають засновником науки права деонтологія. У 1988 р. авторським колективом за його участю було опубліковано навчальний посібник, де послідовно викладено предмет, функції нової науки, принципи та її роль у системі юридичних знань. В.М. Горшенєв зробив спробу узагальнити всю інформацію про кваліфікаційну характеристику правоохоронця, розглянути професію правоохоронця в кількох аспектах: а) правоохоронець як особа; б) правоохоронець як політичний діяч; в) правоохоронець як спеціаліст; г) правоохоронець як носій високих моральних якостей; д) естетична культура правоохоронця. Теоретичні положення та висновки В.М. Горшенєва заклали підвалини подальшого розвитку системи філософсько-етичних знань у професійній діяльності правоохоронців.

Розглянемо основні визначення науки права деонтологія. С.С. Сливка визначає юридичну деонтологію як науку про внутрішній імператив службового обов'язку, який створює передумови та мотиви вибору правоохоронцем норм поведінки у практичній діяльності, про формування власних норм для кожної ситуації зокрема. В.М. Горшенєв стверджує, що юридична деонтологія — це галузь юридичної науки, яка узагальнює систему знань про мудрість спілкування та мистецтво прийняття правильного рішення в юридичній практиці, тобто наука про пошук атмосфери досягнення необхідного, істинного результату у спілкуванні правоохоронця як з колегами, так і з тими, кому він надає свої професійні послуги та кого повинен обслуговувати правовими засобами в процесі реалізації ними свого правового статусу. О. В. Шмоткін під юридичною деонтологією розуміє систему загальних знань про юридичну науку та юридичну практику, вимоги до професійних та особистих якостей правоохоронця, про систему формування цих якостей.

Деонтологічна галузь наукових юридичних знань ще не завершила своєї структуризації та не сформувала традицій,

стереотипів наукового мислення. Все більше дослідників надають увагу особливостям та соціальному значенню правової діяльності правоохоронців-професіоналів, привносять елементи новизни. І якщо на перших етапах розвитку деонтологічних знань головним чинником вважався культурологічний, моральний фактор, то на сучасному етапі в результаті додаткових колективних досліджень акцент робиться на факторі діяльності, використовується функціонально-діяльний підхід.

Деонтологічні основи правоохоронної діяльності є теоретичною та практичною основою сукупності знань та умінь, що формують професійну культуру майбутніх працівників правоохоронних органів. Метою навчальної дисципліни є формування у здобувачів освіти знань про систему норм-вимог деонтологічних кодексів та вмінь їх практичного застосування у практичній правоохоронній діяльності.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є: ознайомлення студентів з майбутньою професією, оволодіння системою знань про вимоги до професійної культури працівника правоохоронних органів; з'ясування сутності професійного обов'язку та відповідальності правоохоронця в практичній професійній діяльності; формування вмінь та навичок практичного застосування деонтологічних норм на практиці; формування правового мислення та професійної культури студентів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти повинні набути наступні компетентності: здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності; здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології; здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями; здатність до адаптації та дії в новій ситуації; здатність приймати обґрунтовані рішення; здатність працювати в команді; здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні; дотримання основних принципів реалізації правоохоронної функції держави; здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Адміністративна юрисдикція – це особливий вид правозастосовної діяльності органів публічної адміністрації, яким на законодавчому рівні надано повноваження щодо розгляду адміністративно-правових спорів, справ про адміністративні правопорушення у встановленій законом адміністративно-процесуальній формі (без звернення до суду) та накладення адміністративних стягнень.

Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції у широкому сенсі – це не лише діяльність уповноважених органів і підрозділів поліції (їх посадових осіб) щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення, та прийняття за результатами такого розгляду відповідних рішень, а й розгляд справ про дисциплінарні проступки, справ за скаргами громадян, а також вжиття пов'язаних із ними адміністративно-процесуальних заходів.

Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції у вузькому сенсі – це врегульована нормами адміністративного права підзаконна, виконавчо-розпорядча діяльність органів та підрозділів поліції (їх посадових осіб), у рамках якої відбувається розгляд визначеної у КУпАП категорії справ про адміністративні правопорушення, за результатами чого у відповідній процесуальній формі приймаються рішення про застосування до правопорушників заходів адміністративного примусу, накладення адміністративних стягнень, застосування заходів впливу до неповнолітніх або про закриття справи.

Вогнепальна зброя – це зброя, яка призначена для ураження цілей снарядами, що одержують спрямований рух у стволі (за допомогою сили тиску газів, які утворюються в результаті згоряння метального заряду) та мають достатню кінетичну енергію для ураження цілі, що знаходиться на визначеній відстані.

Детермінанти злочинності – сукупність економічних, соціальних, ідеологічних, політичних, психологічних, правових, організаційно-управлінських та інших чинників, які обумовлюють (детермінують) злочинність.

Дисциплінарний проступок – це протиправна винна дія чи бездіяльність поліцейського, що полягає в порушенні ним службової дисципліни, невиконанні чи неналежному виконанні обов'язків поліцейського або виходить за їх межі, порушенні обмежень та заборон, визначених законодавством для поліцейських, а також у вчиненні дій, що підривають авторитет поліції.

Економічне насильство - форма домашнього насильства, що включає умисне позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна, коштів чи документів або можливості користуватися ними, залишення без догляду чи піклування, перешкоджання в отриманні необхідних послуг з лікування чи реабілітації, заборону працювати, примушування до праці, заборону навчатися та інші правопорушення економічного характеру

Загальносоціальна профілактика злочинності – комплекс перспективних соціально-економічних і культурно-виховних заходів, спрямованих на подальший розвиток та вдосконалення суспільних відносин і усунення або нейтралізацію разом з тим причин та умов злочинності.

Заява (клопотання) – це звернення громадян із проханням про сприяння реалізації закріплених Конституцією та чинним законодавством їх прав та інтересів або повідомлення про порушення чинного законодавства чи недоліки в діяльності підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, народних депутатів України, депутатів місцевих рад, посадових осіб, а також висловлення думки щодо поліпшення їх діяльності. Клопотання – письмове звернення з проханням про визнання за особою відповідного статусу, прав чи свобод тощо.

Злочинність – історично мінливе, соціальне і кримінально-правове явище, яке являє собою сукупність усіх кримінальних правопорушень, вчинених у державі за певний період.

Кримінологія – комплексна наука про злочинність, її детермінанти, стан, структуру і динаміку, особу злочинця і жертву злочинів, а також про засоби протидії злочинності та іншим, тісно пов'язаним з нею, антисоціальним явищам.

Національна поліція України – це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і

свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку;

Поліцейський захід – це дія або комплекс дій превентивного або примусового характеру, що обмежує певні права і свободи людини та застосовується поліцейськими відповідно до закону для забезпечення виконання покладених на поліцію повноважень;

Превентивні поліцейські заходи – це дія або комплекс дій, що обмежують певні права і свободи людини, використання яких не завжди пов'язане з протиправною поведінкою конкретних осіб, і застосовуються відповідно до закону для забезпечення виконання покладених на поліцію повноважень із дотриманням установлених законом вимог;

Пропозиція (зауваження) – це звернення громадян, де висловлюються порада, рекомендація щодо діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування, депутатів усіх рівнів, посадових осіб, а також висловлюються думки щодо врегулювання суспільних відносин та умов життя громадян, вдосконалення правової основи державного і громадського життя, соціально-культурної та інших сфер діяльності держави і суспільства.

Психологічне насильство - форма домашнього насильства, що включає словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи, контроль у репродуктивній сфері, якщо такі дії або бездіяльність викликали у постраждалої особи побоювання за свою безпеку чи безпеку третіх осіб, спричинили емоційну невпевненість, нездатність захистити себе або завдали шкоди психічному здоров'ю особи.

Сексуальне насильство - форма домашнього насильства, що включає будь-які діяння сексуального характеру, вчинені стосовно повнолітньої особи без її згоди або стосовно дитини незалежно від її згоди, або в присутності дитини, примушування до акту сексуального характеру з третьою особою, а також інші правопорушення проти статевої свободи чи статевої недоторканості особи, у тому числі вчинені стосовно дитини або в її присутності

Скарга – це звернення з вимогою про поновлення прав і захист законних інтересів громадян, порушених діями (бездіяльністю),

рішеннями державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, об'єднань громадян, посадових осіб.

Службова дисципліна – це отримання поліцейським Конституції і законів України, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, актів Президента України і Кабінету Міністрів України, наказів Національної поліції України, нормативно-правових актів Міністерства внутрішніх справ України, Присяги поліцейського, наказів керівників.

Спеціальні засоби як поліцейські заходи примусу – це сукупність пристроїв, приладів і предметів, спеціально виготовлених, конструктивно призначених і технічно придатних для захисту людей від ураження різними предметами (у тому числі від зброї), тимчасового (відворотного) ураження людини (правопорушника, супротивника), пригнічення чи обмеження волі людини (психологічної чи фізичної) шляхом здійснення впливу на неї чи предмети, що її оточують, з чітким регулюванням підстав і правил застосування таких засобів та службових тварин;

Спеціально-кримінологічна профілактика злочинності – сукупність заходів, спеціально направлених і цілеспрямованих на боротьбу зі злочинністю, які здійснюються органами, підприємствами, організаціями, установами, які мають функції, закріплені у нормативно-правових актах, пов'язані з цією боротьбою.

Суб'єкти адміністративно-юрисдикційної діяльності – це учасники адміністративно-юрисдикційних проваджень, у ході яких відбувається вирішення конкретної справи про адміністративне правопорушення з наступним винесенням правозастосовного акту.

Фізичне насильство - це форма домашнього насильства, що включає ляпаси, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, а також незаконне позбавлення волі, нанесення побоїв, мордування, заподіяння тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, залишення в небезпеці, ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, заподіяння смерті, вчинення інших правопорушень насильницького характеру.

Форми адміністративно-юрисдикційної діяльності поліції – це врегульована нормами адміністративного права сукупність однорідних за своєю правовою природою та характером груп дій працівників органів та підрозділів поліції, що спрямовані на розгляд визначеної у КУпАП категорії справ про адміністративні правопорушення, за результатами чого у відповідній процесуальній формі приймаються рішення про застосування до правопорушників заходів адміністративного примусу, накладення адміністративних стягнень, застосування заходів впливу до неповнолітніх або про закриття справи.

Юрисдикція – це розгляд уповноваженими органами державної влади, органами місцевого самоврядування та їх посадовими особами різних категорій справ, винесення по ним рішень та застосування юридичних санкцій з метою відновлення порушеного режиму законності.

Навчально методичне видання

ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ 262 «ПРАВООХОРОННА ДІЯЛЬНІСТЬ»

Навчальний посібник

Підписано до друку 25.10.2022.

Формат 60x 84/16. Гарнітура Times New Roman.

Папір офсетний 70 г/м². Друк електрографічний.

Умов.-друк. арк. 26,74. Обл.-вид. арк. 22,03.

Тираж 300 примірників. Замовлення № 10/22/6-8.

Видавець та виготувач:

ФОП Осадца Ю.В

м. Тернопіль, вул. 15 Квітня, 2Д/10

тел. (097) 988-53-23

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного
реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ТР № 46 від 07 березня 2013 р.*